

5. Goldner, Colen G.: Fernostliche Kampfkunst: Karate, Taekwon-do, Kung-Fu, Kempo, Kick-Boxing, Nin-Junsu Munhen, 1991. 226 ctr.
6. Gruters, Udo W.: Wie wehre ich mich gegen Gewalt: Notwehrtraining und Verhaltensregeln für den Ernstfall Munhen, 1995. 80 ctr.
7. Traditional and Modern Arts East and West. - Mn.: Harvest, 1996.
8. Hahonin SG Sports and martial arts from ancient martial arts and budzyucu to professional kickboxing. // Monograph. -SPb. GAFK them. P.F.Leshafta, 1997. - 352p.

УДК 796.06:796.077

Петренко І.В.

Харківська державна академія фізичної культури (м. Харків)

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ СПОРТИВНИХ ВОЛОНТЕРІВ

У статті розглянуті основні джерела мотивації участі спортивних волонтерів у фізкультурно-оздоровчих заходах (спортивних змаганнях); виявлена ефективна форма підготовки спортивних волонтерів; визначена тривалість та зміст програми підготовки спортивних волонтерів.

Ключові слова: волонтер, спортивне волонтерство, підготовка спортивних волонтерів.

Петренко І.В. Организационные аспекты подготовки спортивных волонтеров. В статье рассмотрены основные источники мотивации участия спортивных волонтеров в физкультурно-оздоровительных мероприятиях (спортивных соревнованиях); выявлена эффективная форма подготовки спортивных волонтеров; определена продолжительность и содержание программы подготовки спортивных волонтеров.

Ключевые слова: волонтер, спортивное волонтерство, подготовка спортивных волонтеров.

Petrenko I. Organizational aspects of preparation of sports volunteers. The article reveals the basic prospects of creating an organization that would unite everyone to be sports volunteers and within which they would be trained theoretically and practically. The article reveals an effective form of training of sports volunteers; determines the duration and content of training program for sports volunteers; the main sources of motivation of participation of sports volunteers in sports and recreational activities (sports competitions). Heads and representatives of state and public authorities in the sphere of physical culture and sport of Kharkiv took part in the research. The study found that the most effective form of training of sports volunteers should become the social organization "Sports Volunteers School"; duration of training at the School is to be for three months and the program should include the following components: "Psychology of Communication", "Motivational Unit", "Teambuilding", "Sports Refereeing Rules", "Legal Framework of Volunteering", "Leadership"; the main sources of motivation of participation of sports volunteers in physical training activities is the opportunity to gain experience of public activity, becoming a part of the event (competition); the ability to expand the circle of communication; opportunity to express themselves, that is, to realize their creative potential; the ability to acquire new knowledge and broaden their professional skills.

Key words: volunteer, volunteer sports, training of sports volunteers.

Вступ. Останнім часом в Україні зароджується демократичне суспільство, яке має базуватися на принципах свободи, творчості та гуманізму, саме тому великого значення набуває волонтерська діяльність в усіх сферах життя. У свою чергу держава реагує на цей поклик часу на нормативно-правовому рівні, про що свідчать визначення у законодавчому полі основ державної політики, щодо волонтерства, внесення до законодавства основних термінів і понять стосовно цього соціального явища, визначення суб'єктів державного управління і громадського самоврядування, відповідальних за розвиток волонтерського руху [1, 2, 5].

Значна кількість сучасних вітчизняних учених таких, як О. Безпалько (2006, 2007), З. Бондаренко (2008), Г. Ларіонова (2007), Т.Лях (2009) та ін. звертають свою професійну увагу на волонтерство, його історичні витоки, напрями, організаційні форми та нормативно-правові засади. Особливо слід виділити роботи А. Бондар (2010, 2015), М. Дутчака (2007), І.Когут (2010), В. Левківа та Т. Макуца (2013), А. Мічуди (2004), І. Петренко (2014, 2015, 2016), в яких охарактеризовано спортивне волонтерство, як різновид волонтерської діяльності, розглянуто шляхи залучення волонтерів до сфери фізичної культури та спорту, розкрито організаційні аспекти спортивного волонтерства та визначено особливості участі студентів у спортивному волонтерському русі.

Аналіз наукових досліджень та публікацій щодо спортивної волонтерської діяльності дозволяє стверджувати, що проблема організації та управління спортивним волонтерським рухом залишається недостатньо вивченою, що й обумовило вибір теми дослідження.

Мета дослідження: розкрити організаційні аспекти підготовки спортивних волонтерів.

Завдання дослідження:

1. Виявити ефективну форму підготовки спортивних волонтерів.
2. Визначити тривалість та зміст програми підготовки спортивних волонтерів.

3. Розглянути основні джерела мотивації участі спортивних волонтерів у фізкультурно-оздоровчих заходах (спортивних змаганнях).

Матеріал і методи дослідження: у дослідженні приймали участь керівники та представники державних та громадських органів управління у сфері фізичної культури та спорту міста Харкова та Харківської області. Використовувався аналіз літературних джерел та документів, опитування (анкетування), методи математичної обробки даних.

Результати дослідження. Волонтерський рух в Україні активно розвивається. Якщо в 2011 році, за оцінками ООН, волонтерський досвід мали лише 3-4 проценти, то на сьогоднішній день 81% українців схильні вважати волонтерський рух обов'язковою складовою громадянського суспільства [6]. Наразі в Україні поряд з соціальним волонтерським рухом активно розвивається та дедалі стає популярним спортивне волонтерство, без якого неможливо проведення жодного фізкультурно-оздоровчого заходу та спортивного змагання на належному рівні [3].

Як свідчить практичний досвід, за волонтерською допомогою під час проведення змагань найчастіше звертаються федерації з видів спорту, однак, на сьогоднішній день, все частіше для проведення масових заходів та змагань, органи державної влади у сфері фізичної культури та спорту також залучають добровільних помічників [4].

Так, згідно договорів, підписаних між Харківською державною академією фізичної культури (далі Академія) та державними органами управління у сфері фізичної культури та спорту – Департаментом у справах сім'ї, молоді та спорту Харківської міської ради, Управлінням у справах молоді та спорту Харківської обласної державної адміністрації, студенти та викладачі Академії активно беруть участь в якості спортивних волонтерів при проведенні заходів різного рівня, які проводяться у місті Харкові та області.

Соціологічне опитування серед керівників та представників державних та громадських органів управління у сфері фізичної культури та спорту, які є організаторами фізкультурно-оздоровчих заходів та спортивних змагань, показало, що 94% з них вважають волонтерську допомогу необхідною, при цьому волонтери, на їх погляд, повинні проходити систематичну підготовку. У зв'язку з цим постає питання про необхідність створення організації з підготовки спортивних волонтерів, яка дасть можливість не лише залучити усіх бажаючих до волонтерського руху, а й організовано та систематично проводити підготовку завдяки розробці та впровадженню постійно діючої програми підготовки, що сприятиме розширенню знань і досвіду спортивної волонтерської діяльності [8].

Результати опитування показали, що більшість респондентів з числа представників органів управління сфери фізичної культури та спорту, а саме, 32% розглядають, як найбільш ефективну форму підготовки спортивних волонтерів, громадську організацію під назвою «Школа спортивних волонтерів», 24% відповіли, що повинен бути «Клуб спортивного волонтерства», 17% – «Центр спортивного волонтерства», 12% віддали перевагу курсам для волонтерів, 8% – хотіли б бачити цю підготовку у формі консультування, 7% вибрали лекційну форму підготовки. Отже, за результатами опитування, ми вважаємо, що організація з підготовки спортивних волонтерів повинна мати назву «Школа спортивних волонтерів» (далі Школа).

На думку респондентів, тривалість програми навчання спортивних волонтерів в Школі повинна складати три місяці, так вважають 51% респондентів, при цьому 33% відмічають, що необхідно проводити навчання безпосередньо перед кожним заходом (змаганням), 16% віддали перевагу тривалості програми в півроку (рис.1).

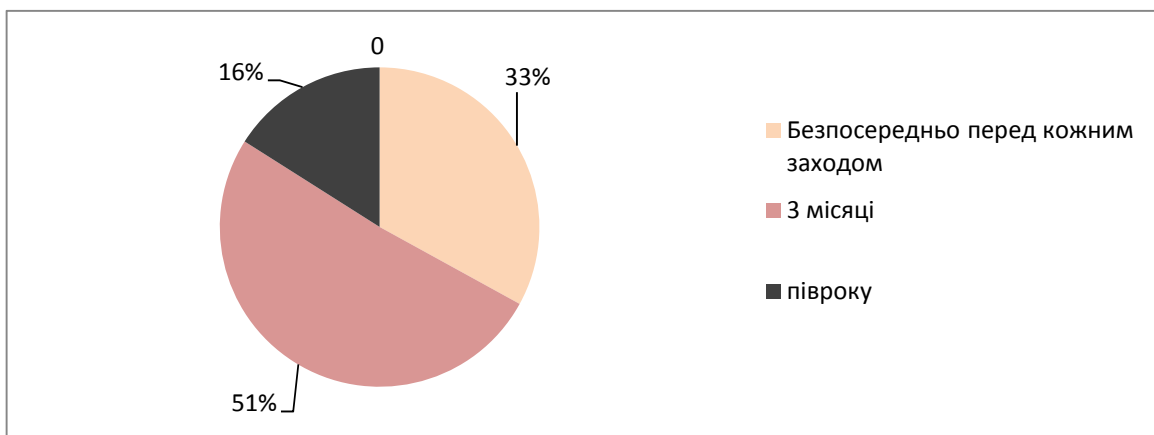

Рис.1. Тривалість програми навчання спортивних волонтерів

На кафедрі менеджменту фізичної культури та кафедрі педагогіки та психології Академії була розроблена «Програма підготовки спортивних волонтерів» (далі Програма), в рамках якої слухачам мають надавати основні знання, необхідні їм для успішної роботи в якості спортивних волонтерів.

Для визначення основних напрямків даної Програми було проведено пілотажне дослідження особистісних характеристик майбутніх слухачів з числа студентів Академії, зокрема вивчали рівень їх самооцінки, рівень домагань, прагнення до успіху та комунікативні якості. Разом з тим опитування серед керівників та представників державних та громадських органів управління у сфері фізичної культури та спорту, показало, що на запитання «Які основні напрямки має включати програма підготовки спортивних волонтерів?» керівники відповіли наступним чином: більшість опитаних – 74% вважає, що необхідно включити блок «Психологія спілкування», «Мотиваційний блок» вважають одним з основних 63%, «Командоутворення»

– 58%, «Правила спортивного суддівства» – 32%, «Правові основи волонтерської діяльності» – 21 %, блок «Лідерство» обрали 16% (рис. 2).

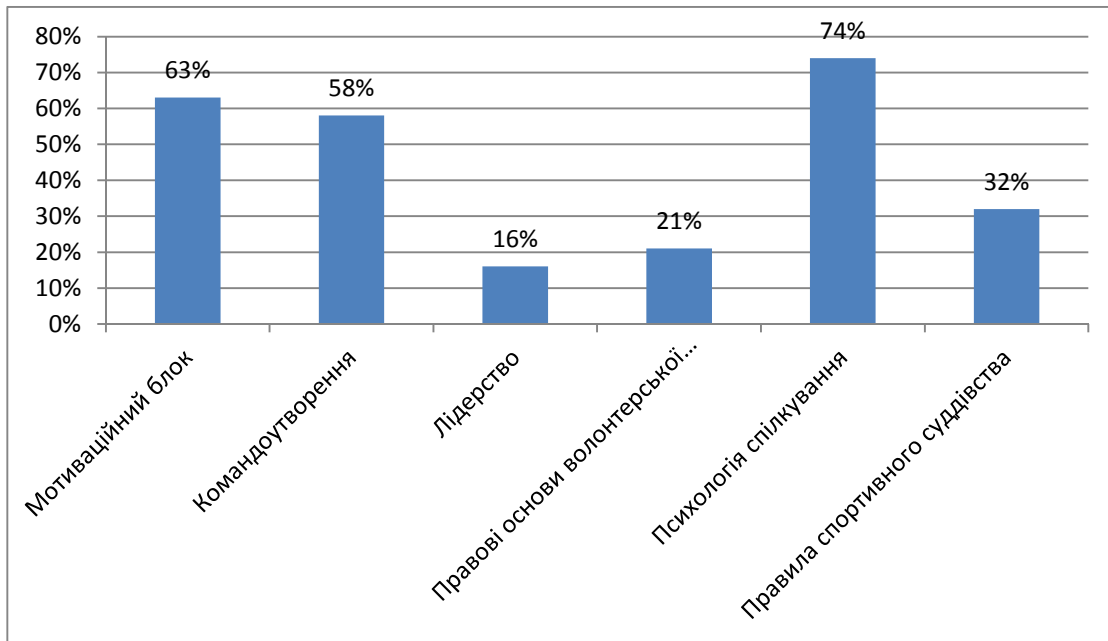

Рис. 2. Основні напрямки програми підготовки спортивних волонтерів на думку керівників сфери фізичної культури та спорту

Проведене дослідження показало, що «Програма підготовки спортивних волонтерів» повинна включати в себе наступні блоки: «Психологія спілкування», «Мотиваційний блок», «Командоутворення», «Лідерство», «Правила спортивного суддівства», «Правові основи волонтерської діяльності».

Для того, щоб зрозуміти соціальну поведінку спортивних волонтерів, потрібно її співвідносити з мотивами дій. Для з'ясування чим керується людина при наданні спортивної волонтерської допомоги, на думку керівників сфери фізичної культури та спорту, нами були проаналізовані їх відповіді на питання «Які основні джерела мотивації участі спортивних волонтерів у заходах (змаганнях)?», результати опитування подано на рис. 3.

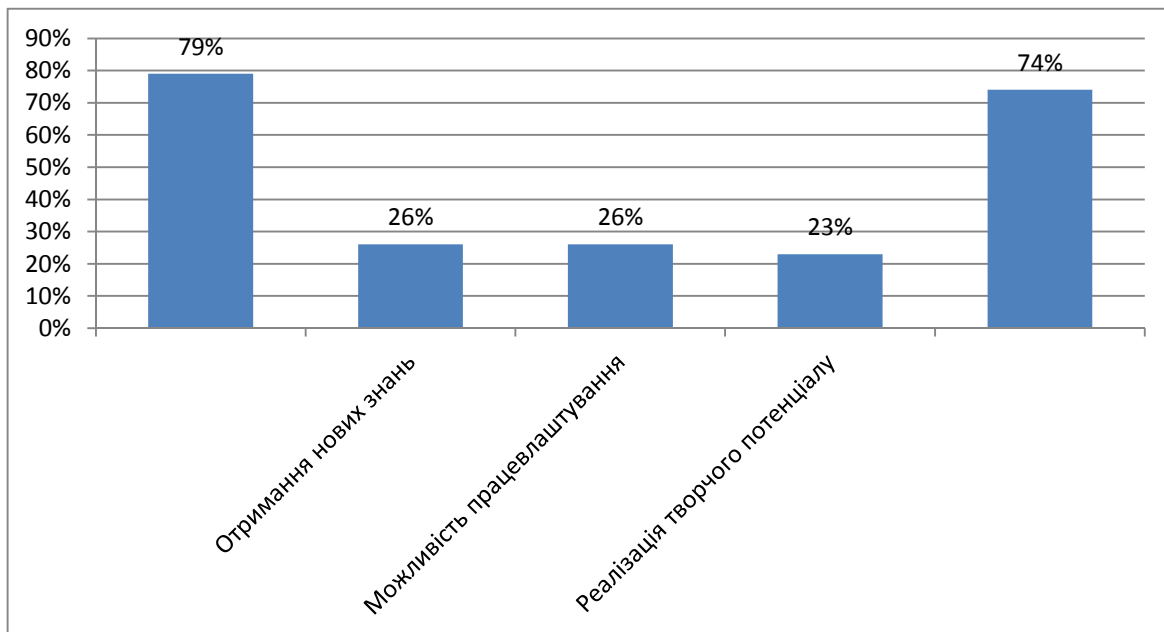

Рис. 3. Основні джерела мотивації участі спортивних волонтерів у заходах (змаганнях)

Як видно з рис.3, 79% респондентів вважають, що одним з найбільш значущих мотивів для волонтерів є можливість стати частиною масштабного заходу, розширити коло спілкування (знайти нових друзів) є мотивом на думку 74% управлінців, 53% опитаних відмічають, що участь в якості спортивних волонтерів дає можливість реалізувати свій творчий потенціал, 26% вважають, що це можливість отримання нових знань та працевлаштування.

Натомість, як відмічають самі студенти Академії, участь у спортивному волонтерстві дає їм можливість: по-перше, набути досвід громадської діяльності, по-друге, знайти нових друзів, тобто розширити коло спілкування, по-третє, самореалізуватись. На думку студентів добровольча діяльність сприяє розвитку професійних навичок, необхідних у подальшій професійній діяльності, закріпленню отриманих під час навчання знань на практиці та

сприятиме у подальшому працевлаштуванні [7].

З огляду на результати порівняльного аналізу відповідей керівників сфери фізичної культури та спорту та самих студентів-волонтерів, можна констатувати, що основними джерелами мотивації спортивних волонтерів для участі в підготовці, організації та проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів або спортивного змагання на належному рівні мають бути: можливість набуття досвіду громадської діяльності, ставши частиною заходу (змагання); можливість розширити коло спілкування; можливість проявити себе, тобто реалізувати свій творчий потенціал; можливість отримати нові знання та розширити свої професійні навички. На наш погляд, розуміння цих мотивів допоможе керівникам фізкультурно-спортивних організацій у процесі ефективного залучення добровільних помічників.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.

1. Отже, наведені результати дослідження свідчать про те, що ефективною організаційною формою з підготовки спортивних волонтерів має бути громадська організація під назвою «Школа спортивних волонтерів».

2. Основними джерелами мотивації участі спортивних волонтерів у заходах (змаганнях) є можливість набуття досвіду громадської діяльності, ставши частиною заходу (змагання); можливість розширити коло спілкування; можливість проявити себе, тобто реалізувати свій творчий потенціал; можливість отримати нові знання та розширити свої професійні навички.

3. Тривалість програми навчання в Школі має складати три місяці та включати в себе наступні блоки: «Психологія спілкування», «Мотиваційний блок», «Командоутворення», «Правила спортивного суддівства», «Правові основи волонтерської діяльності», «Лідерство».

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні особливостей організації підготовки волонтерів для участі у інших волонтерських проєктах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про волонтерську діяльність» № 3236-VI от 19.04.2011 г. / Верховна Рада України. – К., 2011. – 40 с.
2. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2558-14> – Назва з екрану.
3. Петренко І.В. Розвиток масової фізичної культури і спорту в місті Харкові / Петренко І.В., Ждамірова Ю.М. // Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту в контексті 25-річчя незалежності України: Матеріали IV регіональної науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю. – Харків : ХДАФК, 2016. – С. 117-121.
4. Петренко І. Участь спортивних волонтерів при проведенні рекреаційних заходів / І.Петренко, А. Помазан // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення: Матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. – Львів: ЛДУФК, 2016. – С. 187-192.
5. Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi tsil'ovoyi prohramy pidhotovky ta provedennya v Ukrayini final'noyi chastyny chempionatu Yevropy 2012 z futbolu [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu [http:// search. ligazakon. ua/_doc2.nsf/link1/KP080107.html](http://search.ligazakon.ua/_doc2.nsf/link1/KP080107.html). - Nazva z ekranu.
6. Shkola volonteriv: Navchal'nyy posibnyk / za zah.red. H.S. Skyt'ovoyi [Avtors'kyi kolektyv: Bryk Ya.A., Hovorun N.V., Dement'yev V.V., Lashchuk O.M., Mel'nyk O.V., Potiy O.V., Skyt'ova H.S., Tyshchenko M.P.] – 166 s.- K.: 2016. Bondar A. The role sports volunteering in the life of university students / Bondar A. Petrenko I. // Slobozhanskyi herald of science and sport : [scientific and theoretical journal]. – Kharkiv : KSAPC, 2015. – № 6(50). – pp. 23-26.
7. Petrenko I. Organization of Club sports volunteering / Petrenko I. // Slobozhanskyi herald of science and sport : [scientific and theoretical journal]. – Kharkiv: KSAPC, 2016. – №6(56). – pp. 84-88.

Соболенко А. І., Корюкаєв М. М.

**Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут» імені Ігоря Сікорського**

ФІЗІОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ МЕТОДИКИ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТОК БОРТЬБИ САМБО

У статті висвітлено вплив оваріально-менструального циклу на змагальну діяльність студенток-самбісток на початковому етапі навчання боротьби самбо та окреслено шляхи вирішення проблем, пов'язаних з фізіологічним станом дівчат під час навчально-тренувального процесу та в змагальний період

Ключові слова: навчально-тренувальний процес, боротьба самбо, спортсменки, менструальний цикл, змагальний цикл, студентки.

Соболенко А. И., Корюкаев Н. Н. Физиологические основы построения методики тренировочного процесса на начальном этапе обучения студенток борьбе самбо. В статье освещаются влияние овариально-менструального цикла на соревновательную деятельность студенток-самбисток на начальном этапе обучения борьбе самбо и пути решения проблем, связанных с физиологическим состоянием девушек во время учебно-тренировочного процесса и в соревновательный период

Ключевые слова: учебно-тренировочный процесс, борьба самбо, спортсменки, менструальный цикл, соревновательный цикл, студентки.